

Les organitzacions de reivindicació catalana a Catalunya Nord: 1960-1981

Anna Ortín i Nadal

Amb *Les organitzacions de reivindicació catalana a Catalunya Nord*, Júlia Taurinyà ofereix una vasta compilació de les agrupacions polítiques i culturals que protagonitzaren el despertar de la consciència catalana durant les dècades daurades de l'agitació contestatària a Europa. Aquesta presa de consciència s'emmarca, per tant, en un context molt divers, però a la vegada focalitzat en un punt: el de la denúncia global de les anomenades *relacions de dominació*, siguin del tipus que siguin. L'obra vol situar al mapa la lluita de la Catalunya del Nord en front del centralisme de l'Estat francès, sovint eclipsada per altres de molta anomenada, tals com la de Còrsega, Bretanya o Occitània. Per a fer-ho, Taurinyà proposa repassar la història cultural i política de la Catalunya del

Nord principalment a través de les organitzacions polítiques, però deixant un ampli marge per a tractar les de tipus cultural, que tenen, sens dubte, una importància majúscula en la normalització d'una llengua i del món que aquesta representa. La metodologia és la de l'ordre cronològic d'aparició, que permet il·lustrar progressivament tres etapes significatives en la vida de les diferents associacions, reflex de l'ambient i les experiències dels catalans del nord entre 1960 i 1981. Seguint la nomenclatura emprada en l'obra, trobem l'*emergència* (1960-1968), la *politització* (1969-1975) i la *institucionalització* (1976-1981), essent tots tres qualificatius aproximats, entre els quals no hi ha fronteres contundents. Com es pot veure, l'estudi arriba fins a l'accés al poder de François Mitterrand.

Júlia Taurinyà

Prada: Terra Nostra, 2011

Com bé assenyalava l'autora, tot i que un gran punt d'inflexió a nivell europeu és el Maig del 68, i tot i que el maig francès tingué influència decisiva en moviments de Catalunya del Nord, cal remuntar-nos a l'inici de la dècada dels seixanta per a trobar la primera associació creada amb l'objectiu de promoure la llengua i la cultura catalanes. Es tracta del Grup Rossellonès d'Estudis Catalans (GREC). Generalment definit com a apolític, havia de ser una primera eina per a congregar persones d'ideologies diverses per tal de normalitzar i normativitzar el català, que vivia la seva situació més paupèrrima a nord i sud. A posteriori, hom pot fàcilment observar que el grec tingué un paper extraordinàriament rellevant en la història de Catalunya del Nord en si mateix i en tant que organització mare d'altres grups i iniciatives ben heterogenis. Destaca l'aleshores incipient Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que s'endegava com les Diades Culturals de Prada del 1967 organitzades conjuntament amb la filial jove del Grup. Ens com el Grup Cultural de la Joventut Catalana, que tot polititzant-se desembocà en el Front de Joventut Catalana, o el Grup d'Acció Poètica Guillem de Cabestany, posen de manifest la dilatada implicació del

jovenut en la causa catalana. Seguint la tònica que impregnava l'Europa dels anys setanta, les generacions joves feien seva la comesa anomenada *socialista* de l'alliberament de tota opressió, en front del capitalisme, el colonialisme europeu i l'exacerbada democratització, confosa amb homogeneïtzació, que havia portat a l'Estat jacobí.

El cas de la Catalunya del Nord reunia condicions per al sorgiment de propostes socialistes i d'orientació marxista. S'hi afegia el desafortunat pla francès de regionalització que l'adjuntava al Llenguadoc, tot violentant els límits identitaris de la regió del Rosselló. En front de generacions precedents que havien renunciat per desencís o inèrcia a la llengua i la cultura catalanes, els joves proposaven un intel·ligent trencament amb

el folklorisme que empeteix. En aquest moment d'emergència, per tant, es posen per primer cop sobre la taula nocions com *anticolonialisme* o *euroregió*, en una evident demanda de desfeta del tractat dels Pirineus. S'organitzen conferències, recitals de Nova Cançó, i es tracen vincles amb la resistència antifranquista. I hom no pot evitar de fer la reflexió sobre la dificultat de projectar aquest primer alè, de crear amb una certa heroïcitat, gairebé des del no-res, les primeres associacions enmig de la situació més trista.

Després de la presa de consciència, arriba una quasi inevitable politització i multiplicació d'organitzacions, cadascuna amb el seu singular matís. Per a resseguir el complex teixit associatiu que es desenvolupa durant la dècada dels setanta, l'autora realitza una remarcable tasca de síntesi acompanyada d'un nombre ingent de referències a llibres, revistes, cartes, estatuts i altres documents rellevants. Apareix un nou imperatiu, propi ja d'una majoria d'edat associativa: cal fundar un grup polític enterament català, independent de les esquerres franceses. Així neix, entre d'altres, el Comitè Rossellonès d'Estudis i d'Animació (CREA), que posteriorment esdevindrà l'Esquerra Catalana dels Treballadors (ECT), i que suposarà una fita en la maduració de la vida política a la Catalunya del Nord. Es comença a parlar d'*emancipació nacional*, que comprèn al seu torn l'alliberament de la imposició cultural i econòmica francesa. Arriba, doncs, la demanda de l'estatut d'autonomia per al Rosselló. Com bé mostra Taurinyà, es tracta d'un

moment de grans esforços de sensibilització. La lluita no és únicament la d'uns joves revoltats i amb bones causes. Cal arribar a la població i fer-la partícip de la consciència col·lectiva d'una determinada alienació, si es vol emprar el mot d'aquell moment. Per això, apareixen en aquells anys un seguit de causes indissociables que fan patents les dimensions de l'alliberament: els treballadors, els pagesos, l'ecologia o la lluita antimilitarista. Destaca l'avançada crítica al turisme de massa, proposta afinada que caldria recuperar amb més força per als nostres dies. Seguint l'encertada decisió de l'autora de donar veu també a les associacions no directament polítiques, hom topa amb iniciatives tan notables com la discreta Socors Català, una plataforma de solidaritat amb els militants antifranquistes exiliats. Proporcionaven ajut material i moral.

Tot plegat formava part d'un projecte ideal de tipus comunista que cal llegir en el context d'un conflicte de profunditat entre dretes i esquerres europees, i previ a la caiguda del mur. Certament, el llenguatge amb què se'ns transmet la història dels Països Catalans durant la segona meitat del segle XX evoca un temps de causes nobles i una etapa fructífera per a la constitució de comunitats efectives. I no deixa de ser un xic paradoxal que el cert reconeixement de Catalunya Nord i l'arribada de la democràcia al Principat hagin donat pas, tot i la feina que resta per fer, al conformisme general i a la presència minoritària de comunitats. Tal situació s'emmarca, evidentment, en una de més global: la de la pèrdua progressiva del sen-

tit fort de les comunitats en favor d'un individualisme de tipus liberal, que els militants dels setanta haurien anomenat *burgès*.

En paraules de Taurinyà, la tercera etapa representa el clímax del període de reivindicació. La traducció que es pot considerar més important són les entitats culturals i pedagògiques, símbol d'una normalització en camí. El terme *cultural* també havia pres progressivament noves connotacions, més properes a la intel·lectualitat, la formació i la creació artística que no pas a la nostàlgia. Proliferaven els centres d'estudis i el 1975 apareixia La Bressola, una escola infantil plenament catalana, i no en llengua catalana. Superà els inicials prejudicis de què és susceptible tot allò diferent i minoritari (se l'acusava de crear un món artificial que havia de dificultar l'aprenentatge superior dels nens). A dia d'avui La Bressola i la seva escissió Arrels (1981) són projectes vigents. S'hi afegeix una primera emissora de ràdio en català, biblioteques, llibreries itinerants, premis literaris, etc. Tot i que l'autora pren la decisió de fer un recull purament historiogràfic en

què les valoracions hi són gairebé inexistents, és ben evident notar que de vegades l'activitat cultural resultava tan substancial com la de tipus polític. A l'empara d'esdeveniments tan senzills com uns premis literaris, un recital de cançons o una associació excursionista, es generava la vida en català.

El present llibre exposa aquesta interconnexió de política i cultura a la Catalunya del Nord en l'etapa del seu màxim moviment. En la introducció s'insinua el caràcter inèdit d'aquest estudi, explicat en el freqüent oblit o desentendre's que es pot detectar en els catalans del sud, amb el cap enterbolit per les pròpies bregues. És, sens dubte, una suficient reivindicació d'un moment històric en què molts col·lectius agruparen esforços i assumiren riscos. Alguns resultats arribaren amb èxit, d'altres encara es fan esperar. Com en tants àmbits, assolir uns mínims suposa un esforç que es veu recompensat més o menys aviat; però entrar en la zona de l'excel·lència implica que cada nou assoliment és molt més costós. Només resta que no es percebi això com una qüestió de capritx.